

مسائل بهداشتی بیشتر ناشی از سبک زندگی مردم است

«غالباً سوء تغذیه دارن. هنوز با همون سبک و سیاق پدرانمون زندگی می‌کنن. تقریباً همه مردم مشکلات گوارشی و زخم معده دارن. دلپاش هم برمی‌گرده به سبک زندگی شون. همه با هم از یک ظرف غذا می‌خورن. یکسری هاشون هنوز از قاشق استفاده نمی‌کنن. مثل قدیما با دست غذا می‌خورن. همین باعث میشه بیماری زود تو خونه شیوع پیدا کنه. خیلی به بهداشتشون اهمیت نمی‌دن. بیماری انگلی خیلی زیاده. آب آشامیدنی خیلی در دسترسشون نیست و همین مشکلات گوارشی شون رو تشدید می‌کنه.»

روایت «اعتماد» از زیر پوست سیستان و بلوچستان

تصاویری واقعی از سرزمین افسانه‌ها

بچه بیشتر، یارانه بیشتر؛ منطق بارداری بسیاری از زنان استان

خبرگزاری اپرنا

خیس در آغوش مادر آرام گرفته‌ها. مادر از دریا بیرون می‌آید. حالا محمدرضای جادر زرنینه پیچیده شده. پاهایش از تنش نحیف‌ترند.

–چرا دکت نمی‌بری بچه‌رو؟

دکترا که چیزی حالیشون نمیشه، بردمش زاهدان روز بیمارستان بستری بود. خوب نشد که کمی آن‌سوتر، روی میز دکتر بهداری اسپیکه پر از پرونده است. انگار زمان اینجا متوقف شده. ابزار و در و دیوارها در چهل سال پیش متوقف شده‌اند. پزشک بهداری نفس عمیقی می‌کشد و می‌گوید: «ما آخرین جایی هستیم که وقتی مریض میشن بهمون مراجعه می‌کنن. اون میرن پیش مولوی و فالگیر، وقتی به ما میرسن که کار از کار گذشته. هنوز اعتماد لازم به پزشک ندارن، اگه هم بیان پیش ما نه توصیه‌هامون عمل می‌کنن نه نسخه‌ای رو که برایشون می‌نویسیم تهیه می‌کنن. خیلی باروری فرهنگ بهداشتی مردم کار بشه.»

روایت اول: اسپیکه، سرزمین قاپ‌های عجیب سکوت. این صدا را در همه جای سیستان و بلوچستان می‌شود شنید. به تعبیری می‌شود گفت سیستان و بلوچستان شهر سحر است؛ سکوتی عمیق و پر از حرف. مردمانش آنقدر آرامند و با چشمانشان گفت‌وگو می‌کنند که نیازی به فریاد و پر حرفی ندارند. ماشین از جاده نیک‌شهر می‌پیچد در خیابان اصلی «اسپیکه». پنداری دنیای دیگری خودش را توی قاب پنجره ماشین جا می‌دهد. آدم‌ها گویی مسخ، آرام، در سکوتی وهمناک راه می‌روند. ماشین توی دست اندازهای خیابان پیش می‌رود. زنی کنار خیابان کودکش را روی زمین نشاند، نگاهش به تاجایی در گذشته خیابان است و از خرده‌های بفتک توی دامنش در دهان کودکی می‌ریزد و کودکی سرگرم خرده‌های بفتک کف پیاده‌روست و هیچ منعی هم نمی‌بیند

برای خوردن خوراکی کودکی کانه الوده‌های که از زمین برمی‌دارد. اسپیکه گویی دنیایی دیگر است. صدا ندارد. سکوت حکمرانی می‌کند. شاید هم با این همه تصویر گوش‌ها دیگر صدای نمی‌شنوند. تصویرها اولی بر از فریادند. زنی سبیه‌چرده تکیه زده به پایه زرد رنگ صندوق آبی کنار خیابان و آفتاب گرم بلوچستان به سایه بالای صندوق پناه برده. گودی دستش را بی‌رقم و خسته به سوی هر عابری بلند می‌کند. آن‌سوتر روی سکوی ورودی مغازه زنان پاره‌پاره بلباس‌های مندرس‌را خریداران سوپرمارکت‌را می‌بینند و تادست‌شان از اسکناس و سکه‌های پرتشو پایی مشتری‌های مغازه را راه‌نمی‌کنند. سر که می‌چرخانی گمان می‌بری که در میان لوکیشین فیلمبردار ی فیلمسازی هستی که می‌خواهد با فیلمش سیاه‌نمایی کند و تصویری افراق شده از فقر به بیننده نشان دهد. انگار همه چیز در این خیابان کوتاه و شلوغ در یک کلبوس نفسگیر اتفاق می‌افتد؛ کلبوسی که خواب‌را می‌ریابد و مجالی به روی‌نمی‌دهد.

بهداری اسپیکه روز شلوغی را آغاز نکرده. کارگران در حال کار در ساختمان نوساز بهداری‌اند، پزشک شیفت می‌گوید: «این ساختمان ده‌سالی می‌شود در حال ساخت است.» زنان توی حیاط بهداری روی پاهای‌شان نشسته‌اند و گفت‌وگو می‌کنند. اتاق انتظار خالی است. صندلی‌ها پشت هم ردیف شده‌اند. رو به دیواری که رویش چند در چوبی قدیمی است. زنی کودکش را در آغوش گرفته و آمده تا دکت‌ر مداوایش کند. چشمانش پسرک سیه‌چرده، پر از رنگ سرمه است. سوءتغذیه؛ این نخستین چیزی است که حتی بدون هیچ تخصصی با دیدن چهره کودکی می‌شود تشخیص داد. پزشک

کمینه‌امداد دارن و بیماران خاص، اما پوشش بیمه‌ای خوبی داریم تو منطقه اما متأسفانه فرهنگ استفاده از دفت‌رچه بیمه هنوز جای‌نفته‌ه. تو خانواده همه دفت‌رچه بیمه دارن، اما هیچ‌کس با دفت‌رچه خودش نمیدانکتر، ما هم برای اینکه یاد بگیرن از دفت‌رچه خودشون استفاده کنن، دفت‌رچه دیگران رو از شون قبول نمی‌کنیم.» ویزیت بهداری اسپیکه برای بیمه‌شدگان ۵۰۰ تومان برای کسانی که دفت‌رچه ندارند ۱۱ هزار تومان است. شرایط اقلیمی بر شیوع بیماری‌ها تاثیر زیادی داشته. «ما تا چند سال پیش اینجا مالاریا داشتیم، اما الان به دلیل خشکسالی چند سال اخیر دیگه مورد مالاریا نداشتیم، اما سرخک و همیشه داریم. دلیل شیوع سرخک هم به شرایط اقلیمی برمی‌گرده و اکسن باید در شرایط خاصی نگهداری بشه، وقتی دمای نگهداری از حدی پایین‌تر یا بالاتر باشه و اکسن بی‌تاثیر می‌شه. در مورد سرخک همین اتفاق می‌افته باینکه واکسن بچه‌ها مرتب دریافت میشه، اما تاثیر نداره و بچه‌ها و حتی بزرگسالا به سرخک مبتلا میشن، متأسفانه ما تلافی هم داشتیم از این بیماری.» اما بر خورد مردم با بیماری‌های‌شان هنوز هم رنگ و بوی سنت دارد و گویی اعتمادشان به روش‌های علمی برای درمان بیماری‌ها هنوز جلب نشده: «اینجا بچه زردی (پرقان) می‌گیره، به جای اینکه بیارنش بهداری بچه‌رو به مدت طولانی زیر آفتاب قرار میدن که درمان بشه، اما آفتاب اینجا به قدری داغه که چند مورد پیش اومد که بچه زیر آفتاب از بین رفت.»

البته چندی پیش علی‌اوسط هاشمی، استاندار سیستان و بلوچستان خبری اعلام کرد که شاید بتوان امیدوار شد به حل مشکلات عدیده استان در حوزه بهداشت و درمان. هاشمی در تعلیحات نوروز اعلام کرد: «سال ۱۳۹۶ را می‌توان بهار بهداشت و درمان استان نامید چرا که در این سال بسیاری از پروژه‌های این بخش افتتاح خواهد شد و بدین ترتیب مرمت توجه و عنایت دولت به حوزه سلامت استان سیستان و بلوچستان به زودی آشکار خواهد شد.» عبدالملک زین‌الدینی، مدیر پایگاه خبری «لاشار نیوز» هم زاویه دیگری از زادگاهش را نشانمان می‌دهد: «منطقه لاشار ۴۴ هزار نفر جمعیت زیاده. آب آشامیدنی خیلی در دسترسشون نیست و همین مشکلات گوارشی شون رو تشدید می‌کنه.»

حال مردم اسپیکه را از پزشک بهداری می‌پرسم که از شهری در شمال غرب آمده تا در جنوب شرق به هموطنانش خدمت کند؛ آن‌هم نه قنات لاشار خشک شده. محصول این منطقه بیشتر نم‌نگران است، می‌گوید: «برای تولید آب آشامیدنی در بلوچستان از نخلستان‌های لاشار به دست می‌آید. اما الان ۵سال می‌شه که به دلیل خشکسالی رونق از کشاورزی منقطع رفته.»

با موردی که زین‌الدینی به آن اشاره می‌کند، می‌شود بی‌ی به ریشه مشکلات بهداشتی برد: «از نظر آب آشامیدنی هم مردم منطقه مشکلات زیادی دارن. ما بخشی لاشار رو روستاهایی داریم که هر دو ماه یک بار آب لوله‌کشی براشون وصل می‌شه. باقی بقیه باید ۵۰ هزار تومن بدن تا به تاکتر ۱۰۰۰ بخرن. آب بخرن. آب لوله‌کشی داریم که دو ماه یک بار بهشون می‌رسه، آنقدر آلوده‌است که از نظر بهداشتی استفاده‌ش منع شده. اما مردم مجبورند استفاده کنند.» مردم اسپیکه خاصی ندارند. هر ماه بهداشت و وزیر پاره‌پاره هستند. هر چند بعضی از مناطق عشایر نئین ما دارن دو در آمدنی، این‌ها راندند اما خشکسالی‌های مرقق از زندگی‌شان می‌شن. چشمانش کسبایی که ماهی یک میلیون اخیر که بارندگی شد تا حدودی شرایط اداران بهتر شد، اما هنوز قنات منطقه خشک هستند.»

مدیر پایگاه لاشار نیوز از وضعیت بهداشتی مردم هم می‌گوید: «مسائل بهداشتی متأسفانه خیلی برای مردم مهم نیست. معتقدن براشون مشکلی پیش نمیاد چون بدنشون عادت کرده. اینجا بارها داریم می‌فروشن، مردم هم که غالباً سواد ندارن متوجه نمی‌شن و همون مواد تاریخ گذشته رو استفاده می‌کنن. اینها سیاه نمایی نیست، باید منابعی داشته باشن.» روستاها و شهرهای فراموش شده برای استان پهناور سیستان و بلوچستان وجود دارند که هر کدام به نوعی پنجه در پنجه بی‌رحم مشکلات معیشتی دارند. اسپیکه شاید یکی از مناطقی بود که می‌شد گوشه‌ای از مسائل مبتلا به مردم این استان را در آن دید؛ بلایی که خشکسالی سر مردمان این دیار آورده و بی‌توجهی به موضوع بیماری مردم این منطقه آن را تشدید کرده. دوری از مرکز آنها را از امکانات اولیه زندگی هم دور کرده.

روایت دوم: زمین، نقطه پایان ماهی‌ها

رشته کوه‌هایی از تور ماهیگری در اسکله ردیف شده‌اند. این یعنی لنج‌ها از راه رسیده‌اند. ماهی‌ها تخلیه شده‌اند و تورها و باقی‌مانده‌ها در جلوه‌های بارندگی آماده‌شان کرده‌اند. برای ماهی‌ریزی دوباره، برای اسیر کردن ماهی‌های اقیانوس ماهیگیرها امیدوارند روی تورهای گسترده و زنجیر لنج‌ها در سکوت تاداندن به آفتاب گرم به ساحل. «من» در حراج بازار اسکله اما غوغایی به پااست. سیلویی وسیع با سکوهای کوتاه برای ارایه ماهی، بر همه‌همه و شلوغ. آنها که ماهی تازه می‌خواهند تلاش می‌کنند تا بهترین‌ها را باردار و افرادی که کارت

جدا کنند. حوالی ظهر کار کارگرهای بازار تقریباً تمام شده. بشکه‌های آبی رنگ، ماهی‌های مانده و خرچنگ‌ها و سفره‌هایهایی که اشتباهی به تور افتاده‌اند را در خود جای‌دهند تا در نسوی دیگر اسکله خمیرشان کرده و تبدیل‌شان کنند به غذای حیوانات، نسویی دیگر زنی کنار سکوی کوتاه جمع‌تا زده و ماهی‌های ریز باقی‌مانده از بساط ماهی‌فروشان را دانه به دانه واری می‌کند. سرپوش آیشش ماهی‌ها را دانه به دانه کنار می‌زند و نگاه می‌اندازد و از مشتت ماهی ریز سرخخ و طلوسی که مرد روی زمین ریخته چند تایی را در دست می‌گیرد، سراج پسر ۱۰ ساله‌اش کارگر حراج بازار است، روزی ۵ هزار تومان دستمزد می‌گیرد و این ماهی‌های باقی‌مانده را اگر قابل مصرف باشند به‌اریگان به او می‌دهند. با کلافگی ماهی را به زمین می‌اندازد: «به درد نمی‌خوره» و ماهی دیگر را برمی‌دارد و نگاه می‌به آیشش می‌اندازد و پشتش می‌افته باینکه واکسن بچه‌ها مرتب دریافت میشه، اما تاثیر نداره و بچه‌ها و حتی بزرگسالا به سرخک مبتلا میشن، متأسفانه ما تلافی هم داشتیم از این بیماری.» اما بر خورد مردم با بیماری‌های‌شان هنوز هم رنگ و بوی سنت دارد و گویی اعتمادشان به روش‌های علمی برای درمان بیماری‌ها هنوز جلب نشده: «اینجا بچه زردی (پرقان) می‌گیره، به جای

اینکه بیارنش بهداری بچه‌رو به مدت طولانی زیر آفتاب قرار میدن که درمان بشه، اما آفتاب اینجا به قدری داغه که چند مورد پیش اومد که بچه زیر آفتاب از بین رفت.» البته چندی پیش علی‌اوسط هاشمی، استاندار سیستان و بلوچستان خبری اعلام کرد که شاید بتوان امیدوار شد به حل مشکلات عدیده استان در حوزه بهداشت و درمان. هاشمی در تعلیحات نوروز اعلام کرد: «سال ۱۳۹۶ را می‌توان بهار بهداشت و درمان استان نامید چرا که در این سال بسیاری از پروژه‌های این بخش افتتاح خواهد شد و بدین ترتیب مرمت توجه و عنایت دولت به حوزه سلامت استان سیستان و بلوچستان به زودی آشکار خواهد شد.» عبدالملک زین‌الدینی، مدیر پایگاه خبری «لاشار نیوز» هم زاویه دیگری از زادگاهش را نشانمان می‌دهد: «منطقه لاشار ۴۴ هزار نفر جمعیت زیاده. آب آشامیدنی خیلی در دسترسشون نیست و همین مشکلات گوارشی شون رو تشدید می‌کنه.»

حال مردم اسپیکه را از پزشک بهداری می‌پرسم که از شهری در شمال غرب آمده تا در جنوب شرق به هموطنانش خدمت کند؛ آن‌هم نه قنات لاشار خشک شده. محصول این منطقه بیشتر نم‌نگران است، می‌گوید: «برای تولید آب آشامیدنی در بلوچستان از نخلستان‌های لاشار به دست می‌آید. اما الان ۵سال می‌شه که به دلیل خشکسالی رونق از کشاورزی منقطع رفته.» با موردی که زین‌الدینی به آن اشاره می‌کند، می‌شود بی‌ی به ریشه مشکلات بهداشتی برد: «از نظر آب آشامیدنی هم مردم منطقه مشکلات زیادی دارن. ما بخشی لاشار رو روستاهایی داریم که هر دو ماه یک بار آب لوله‌کشی براشون وصل می‌شه. باقی بقیه باید ۵۰ هزار تومن بدن تا به تاکتر ۱۰۰۰ بخرن. آب بخرن. آب لوله‌کشی داریم که دو ماه یک بار بهشون می‌رسه، آنقدر آلوده‌است که از نظر بهداشتی استفاده‌ش منع شده. اما مردم مجبورند استفاده کنند.» مردم اسپیکه خاصی ندارند. هر ماه بهداشت و وزیر پاره‌پاره هستند. هر چند بعضی از مناطق عشایر نئین ما دارن دو در آمدنی، این‌ها راندند اما خشکسالی‌های مرقق از زندگی‌شان می‌شن. چشمانش کسبایی که ماهی یک میلیون اخیر که بارندگی شد تا حدودی شرایط اداران بهتر شد، اما هنوز قنات منطقه خشک هستند.»

مدیر پایگاه لاشار نیوز از وضعیت بهداشتی مردم هم می‌گوید: «مسائل بهداشتی متأسفانه خیلی برای مردم مهم نیست. معتقدن براشون مشکلی پیش نمیاد چون بدنشون عادت کرده. اینجا بارها داریم می‌فروشن، مردم هم که غالباً سواد ندارن متوجه نمی‌شن و همون مواد تاریخ گذشته رو استفاده می‌کنن. اینها سیاه نمایی نیست، باید منابعی داشته باشن.» روستاها و شهرهای فراموش شده برای استان پهناور سیستان و بلوچستان وجود دارند که هر کدام به نوعی پنجه در پنجه بی‌رحم مشکلات معیشتی دارند. اسپیکه شاید یکی از مناطقی بود که می‌شد گوشه‌ای از مسائل مبتلا به مردم این استان را در آن دید؛ بلایی که خشکسالی سر مردمان این دیار آورده و بی‌توجهی به موضوع بیماری مردم این منطقه آن را تشدید کرده. دوری از مرکز آنها را از امکانات اولیه زندگی هم دور کرده.

جاده‌های مسطح در دل جاده وسیعی که تا بی‌نیهای تادانه دارد و در بعضی نقاط خیلی از ازل خشکی خاک سر بر آورده تا استقامت را فریاد شده‌شان روان در بعضی نقاط جاده با جسارت وارد حرم عبور ماشین‌ها شده‌اند. اما جاده آنقدر شلوغ نیست که تغییر مسیر راننده مشکلی ایجاد کند. در فواصل مختلف کنار جاده چهار پایه‌های فلزی قرار دارد که رویش پسر از ده‌های صورتی رنگ بنزین می‌کند. مردانی در نزدیکی چهار پایه‌ها در سربایه کوتاهی پناه گرفته‌اند تا مشتری بنزین از راه برسد و سهم روزی‌شان را با فروش بنزین بگیرند. یکی از فروشنده‌ها مردی ۲۵ ساله است؛ اسماعیل دیپلم کشاورزی دارد، تا چندی پیش هم کشاورزی می‌کرد، اما خشکسالی به عنوان روزگارشان افتاده، مدتی در گرگان کار کرده و حالا چند ماهی‌است که کنار جاده بنزین می‌فروشد: «لیتری ۱۵۰۰ و گاهی ۲۰۰۰ تومان می‌فروشم، بستگی به شرایط داره.» حوالی جایی که اسماعیل بنزین می‌فروشد پمپ بنزین نیست، کسی هم اگر نیاز به بنزین داشته باشد برای رسیدن به نخستین پمپ بنزین ناچار است این مبلغ را بپردازد: «تو ۹۶ بنزین لیتری ۱۲۰۰ تومن، اما فاصله خیلی زیاده. ما هم زن و بچه داریم، چاره‌ای نداریم جز این کار.» کلیدواژه قاچاقی سوخت به پاکستان قاچیس‌ت در سکوت تنها پاسخ اسماعیل شود، خودش را اسیر کرد و ده‌ها بطری‌های آب یک لیتری گازیول و بنزین می‌کند که روی چهار پایه فلزی زنگ زده چیده و بعد از چند دقیقه می‌گوید: «ما این کار نمی‌کنیم، اما اگر هم کسی بکنه حق

فصه محمدرضا وزینه

دبه‌های بنزین و کاروویل بابی ثابت د که‌های بین‌راهی

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

فصه محمدرضا وزینه

دبه‌های بنزین و کاروویل بابی ثابت د که‌های بین‌راهی

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه

سوء تغذیه از مشکلات عمده مردم اسپیکه